

Paraenesis De Eleemosyna

Alardus <Aemstelredamus>

[Köln], 1545

VD16 A 1250

Non esse cum pauperibus acriter expostulandum super mendicimonijs,
alijsque eorundem uitijs. Diluto atque conuulso, eo quod ex Paulo
aduersus eosdem solet obijci.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63012](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63012)

DE ELEEMOSYNA

*Non esse cum pauperibus acriter expestulandum
super mendicimonijs, otijs, alijsque eorundem uitijs.
Diluto atque conuulso, eo quod ex Paulo aduersus eos
dem solet obijci.*

CHrysoftomus in caput Matthæi 10. homilia
36. Quare cum inopem uideris, nulla dedigna
tione mouearis, si iuuenis, atque sanus abs te
alimenta petat, ne si quidem sicut seruus sit fugiti-
uus, sed ea quæ diximus, tecum uersa, imo uero illi
adhæc dicenda libertatem concede, & clamabit ad
te iustus magna se turbari dedignatione, quoniam
cum sanus felixq; iudicio tuo sis, nihil eorum agas,
q̄ à deo nobis mādata sunt, sed quasi seruus à cōmu-
ni omnium domino arrepta fuga in alienis, id est, in
omni uitio uersaris, temulentia, furto, rapina, cæte-
risque uitijs inquinatus aliorum domos subuertis.
Deinde audes otium cæteris obijcere, qui tot deli-
cta tibi non obijcis, non insidias, non periuria, non
mendacia, non latrocinia, non alia mille tua huius-
cemodi facinora & flagitia recordaris. Hæc autem
dico, non quia uelim legem pro ociosis condere, sed
quia ualde desidero bonis uos esse operibus occu-
pato, omnium enim uitiorum quasi magistra que-
dam, atq; origo est otiositas. Itaque oro uos atque
obsecro, ne misericordiam contemnatis, ne duri & il-
liberales sitis. Nam & Paulus cum multum con-
questus fuerat dicens: Si quis operari non uult, nō
comedat, non facit hic finem, sed ad hæc addidit:
Bonum facientes non deficiatis: quæ certe contra-
ria esse uidentur, Nam si iussisti ne comedamus,

DE ELEEMOSYNA.

quomodo alijs dari otiosis moues? Itaque, inquit, iussi: remouere enim uolens uos ab illis, & non conuersari cum illis, ac rursus monui ne inimicos eos putetis, sed continue ac diligenter admoneatis, non discrepantia, sed consona nimium atque conuenientia ad unius legis seriem deducens. Nam si ad misericordiam ambos procliuēs faciam, cito & ille ab otio, & tu à mente illiberali recedes. Sed multa, inquit, mendacia, multas fabulas pauperes fingunt. Ego uero hac etiam de causa maiora misericordia moueor, cum in eam necessitatem incidisse homines uideam, ut impudentissime mendacijs uiuere cogantur, quorum nos non modo non miseret, sed uerbis etiam asperis eos laceramus, non accepistis dicentes semel iam, atque bis. An ergo cibo rursus non indigent, quia semel, atque bis acceperunt? Cur nõ tuo quoque uentri eandem legem imponis? Cur ad eum non dicis, repletus hesterno die, atque nudius tertius fuisti, quid amplius quæris. Sed uentrem quidem tuum etiam ultra mensuram replendo disrumpis, à paupere autem modica petenti, faciem auertis, cuius uel hac de causa misereri debes, quoniam quotidie te adire non parua premitur necessitate. Nam si nulla esset alia ratio, quæ ad misericordiam flecteret, propterea tamen misericors erga pauperem esse deberes, quoniam necessitate coactus ad te uenit. Tu uero non modo benigno animo non es, quoniam illum impudentem uides, qui paupertate superatus est, nec solum te illius non miseret, uerum etiam paupertatem multis presentibus exprobras. Cumque deus iubeat occulte, atque in abdito sberere,

DE ELEEMOSYNA.

audes tu publice pauperem afficere opprobrijs, qui
à te misericordia esset subleuandus. Dare miseri-
corditer non uis. Quid igitur criminaris? quid tri-
bulas calamitosam atque miseram animam? Refu-
git ille ad manus tuas, ceu in tranquillum portum.
Cur tu omnem fluctuum uim in illum concitas, &
maioris hyemis sibi reddis procellas? Cur miseræ
ipsum condemnas? Credis, quia si talia se putasset
abs te percipere, uenisset ad te? Quod si talia se audi-
turum abs te putauit, & tamen uenit, multo magis
tuum eius miserandum est, quam tuam illiberali-
tatem pertimescendum, quæ cum ita inuictam neces-
sitatem imminere illi uideas, mitior factus non es,
nec opinaris satis ipsi esse ad excusationem impu-
dentiae ingentes famis uires, sed impudentiam ei obij-
cis, qui maioribus in rebus impudentissimus sæpe
fuit. Quippe pauperum impudentiae uenia iure
conceditur. Nos autem plerunque tanta impuden-
tia feruimus, ut non modo ueniam non mereamur,
uerumetiam acerbis supplicijs simus puniendi. Hæc
quæso in memoria teneamus, ut humiliores facti
non irrideamus miseros, nec uulneremus eos qui
remedium à nobis quærunt. Nam si præbere non
uis, cur cædis? Non est tibi animus largiendi, quid
contumeliaris? Sed nõ uult aliter abire, inquis. Sic
ergo fac, quemadmodum uir quidam sapiens iussit,
pacifice ac mansuete pauperi respondeo, qui certe
inuitus ita impudens est: Nõ enim est omnino, non
est (inquam) homo, qui non inuitus impudentiae cri-
mine uelit confundi. Nam si etiam mille quispiam
afferat rationes, quibus oppositum probare con-

DE L E E M O S Y N A

tendat, nunquam tamen mihi persuadere poterit, eū
 qui uictum facile habeat, malle se ab alijs turpiter
 mendicare, quā honestissime suis uesci. Nemo er-
 go uos falsis rationibus decipiat. Si autem Paulus
 scripsit, Si quis operari non uelit, non māducet: pau-
 peribus, non diuitibus scripsit. Nam potentibus q-
 dem contrarium dicit, bonum facientes non deficia-
 tis. Etenim quemadmodum nos saepe faciemus, q-
 quando uiderimus duos amicos, alterum in alterū
 acerbē insurgere, seorsum alterū deducētes, utrun-
 que admonēdo culpamus, sic non Moyses solum,
 uerum etiam deus fecit. Nam Moses quidem ad deū
 dicebat: Nisi dimittis ipsis peccatum, me quoque
 una cum ipsis destruas. Ipsos autem iussit seuerissi-
 me puniri, cognatosque à cognatis interimī. Quæ
 quamuis opposita uideantur, ad unum tamen finē
 concurrebāt. Deus autē ad Moysen qdem Iudæis au-
 diētibus dicebat: Dimitte me, & conteram populū
 hunc. Nam & si tunc non aderant Iudæi, quando
 hæc deus Mosi dicebat, postea tamen hæc audituri
 erant: seorsum autem atque priuatim contraria his
 Mosi committit. Vnde Moses coactus exclamabat,
 dicens: Nunquid ego ipsos in utero concepi, quia di-
 cis mihi: Leua eos, sicut leuat nutrix lactentem in
 sinum suum? Similia in magnis familijs quoque fi-
 unt. Nam crebro pater familias pædagogum seor-
 sum increpat dicens: Nimium es acerbus in adoles-
 centulum, atque durus. Adolescentem autem, quasi
 iure cæsum criminatur. Sic à contrarijs eandem uti-
 litatem educandi honeste filij colligit. Pariter igitur
 Paulus quoque sanis quidem, ac inopibus scri-

D B E L E E M O S Y N A

bit, ut ad operandum eos exciter, Si quis nolit operari, non comedat. his autem qui possunt liberalitate uti, non sic, sed aliter scribit: bonum facientes non deficiatis, ut eos ad benigne dandum impellat. Eodem quoque modo in epistola ad Romanos his qui à gentibus erant, consuluit, ne ceruices in Iudeos extollant, & oleastri similitudinē adduxit in medium, ita ut alia his alia illis dicere uideatur. Nō ergo in tenacitatem incidamus, sed pareamus Paulo dicenti: Bonum facientes non deficiatis. Audiamus etiam dominum, qui iubet omni petenti dare. Et alibi ait: Estote misericordes, sicut & pater uester. Ita cum pleraque alia dixit de nullo id præterquā de misericordia dixit. Sitis misericordes sicut pater uester. Nihil enim certe nos usque ad similitudinē dei sic effert atque extollit, quemadmodum libera, benefica & copiosa collatio. Sed nihil est impudentius paupere, ais. Cur quæso? Quoniam huc atque illuc percurrens, aduersus omnes inuehitur, atque obtrectat. Vis ergo ut facile tibi ostendam multo impudentiores, molestioresque nos illis esse? Veniat tibi (oro) in mentem, quoties ieiunij tempore mensa uesperis apposita, si minister uocatus tardiuscule accesserit, omnia euertisti contumeliando, calcitrando, atrociter miserum ministrum uerbis ac pugnis mulcististi: quæ omnia parua mora incitatus fecisti, cum tamen certior esses paulo post uarijs posse uentrem tuum cibarijs explere. Deinde non uocas teipsum, qui nulla de causa, uel certe minima in bestiarum ferocitatem excidisti, impudentem atque importunum:

G ij

DE ELEMOSYNA.

pauperem uero, qui magno pondere premitur, qui non moram edendi, sed inopiam perhorrescit, importunum atque impudentem, cæterisque conuictijs audes petere. Et quomodo dic mihi, non maxime impudentiæ hoc est? Sed hæc ne cogitare quidē uolumus, ac ideo molestos esse illos arbitramur. Nam si nostra quoque diligentius examinaremus, & cum factis eorum iustius conferremus, non putaremus, illos esse importunos, noli igitur iudex esse iniustus. Nam & si ab omni delicto liber esses, nec tamen etiam lex diuina tibi commisit temeraria curiositate aliorum crimina rimari. Nam si pharisæus hac de causa seipsum perdidit, quam nos excusationem inueniemus? si recte uiuentes non patitur aliorum crimina indagare, quantum minus peccatores patitur? Nolite igitur duras atque inexorabiles pauperibus aures præbere. Nolite ferarum immanitatem superare. Nō eīm sum nescius ad tantā crudelitatem nōnullos deuenisse, ut ex defidia fame peuntes neglexerint, & ad hæc uerba impudēter eruperint: nullus in præsentiarum hic famulus mihi adest, p- cul ab ædibus meis absūm, nullus hic mihi argentarius cognitus est. O immanitatē ab humanitate omni alienam, maius facile perfecisti, & quod minus est non absoluis, ne paululum itineris defatigeris labore, inedia mendicus peribit. O contumelię nouum genus, o superbiam inauditam. Nam si per decem millia passuum eundum esset, non nihil ratiōis hæc excusatio habere forsā uideretur. Nec cogitas tanto maiorem mercedem tibi esse repositam quanto magis laboras. Nam quando de tuo solummodo

DE ELEEMOSYNA.

prebes, pro eo solū quod dedisti, quando uero ipse quoque ad dandum profectus es, huius etiam laboris retributio tibi debetur. Sic & patriarcham ideo magis admiramur, quoniam cum trecentos & decē & octo uernas haberet, non solum alium misit, sed cursu ad boues cōtendit, ac uirulū attulit. Nunc uero ita inflati nōnulli sunt, ut nō uereant p̄ famulos misericordię uti uirtutē. Sed nōne si p̄ me faciā, ut tu iubes inq̄es inanis glorię crimine captus uidebor: imo uero nūc hoc crimine laborare mihi uideris, cū te frustra pudeat ad pauperē uenire, ac eū alloq̄. Sed hec nunc non disputo, tantūmodo p̄ te tua prebeas, idque uel per te, uel per alium faceretui arbitrij sit: illud obsecro, atque obtestor, ne contumelijs atque criminibus inopem turpiter cædas: remedio indiget, qui te adiit, non uulneribus, misericordię ope, non acuto gladio. Nam si quis lapide percussus, cæteris omnibus neglectis ad genua tua sanguinolentus refugerit, alione tu iterum lapide caput eius pcuteres, & uulnus uulneri adderes: Nequaquam certe id faceres, sed priori etiam uulneri mederi conareris. Cur igitur in paupere oppositum facis? An ignoras quantum prodesse iucunda, & quantum obesse amara potest oratio? Melius est, inquit, sermo pius quā datio. Non putas aduersum teipsum esse abuti, grauiore q̄ ictu confossum iacere, cum dolore pauper commotus, gemens atque lachrymans, silentio abs te discesserit, nempe à deo ad te missus fuerat. Quare cogita nunc, quo illæ cōtumeliæ atque iniuriæ peruenerūt: cum deus quidem ad te pauperem miserit, quia dandi potentem fecit, præbere

DE ELEEMOSYNA.

illi iussit: tu autem, non modo non dederis, sed conuicijs turpiter expuleris. huius delicti magnitudinem si facile percipere non potes, considera id in his temporalibus rebus, & tunc ultro intelliges quā atrox facinus commisisti. Nam si famulus tuus ad alium famulum similiter tuum argentum repetiturus, & illi dederis, iussu tuo profectus sit, nec inde solum inanis, uerum etiam omni conuitio, atque contumelia pulsus redierit, dic, quo supplicio famulū tuum punires, cum te ipsum ab eo contemptum atque spretum cēseres? pariter ergo de deo etiam cogita. Ipse enim est qui ad nos pauperes mittit, nec nostra, sed dei damus, si quicquam dederimus: quod si non dederimus, uerum etiam iniuria lacesitos reperimus, ipse tecum animo uolue, quibus supplicijs, quo fulmine rem dignam egerimus. Hæc omnia (quæso) cogitantes, & linguam domitam, quasi freno teneatis, & omnem illiberalitatem reijciatis, manusque uestras ad misericordiæ munera porrigatis. Nec pecunijs solum & rebus nostris, uerum etiam suauitate sermonis consolemur pauperes: hoc enim modo, tam æterna quæ contumeliosis hominibus impendentur, supplicia fugiemus, quàm beatissima illa regna, quæ misericordibus & benignis conferent, adipiscemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, Amen.

Pauperes non esse conuicijs incessendos.

CHrysoftomus sermone 14. in caput 8. epist. ad Romanos: Non enim simpliciter dicit: miseremini, sed induite misericordiā, ut quemad-